

AKVAREL – STUDIUM OBLOHY A MRAKŮ

výtvarná tvorba na doma / doprovodný edukační materiál k vybraným dílům ze sbírek Galerie hlavního města Prahy

Inspirativní edukační materiál představuje tři české výtvarné umělce – Karla Mináře, Vojtěcha Sedláčka a Bohumila Ullrycha, jejichž malířské práce jsou součástí umělecké sbírky Galerie hlavního města Prahy. Zvolení autoři se narodili v malebných krajinách, jako je Plzeňský kraj (B. Ullrych), Zlínský kraj (K. Minář) nebo Královéhradecký kraj (V. Sedláček). Získali výtvarné a pedagogické vzdělání v Praze nebo podnikali studijní cesty do zahraničí. Jejich umělecká tvorba se pohybovala od malby, knižní a užité grafiky až po literární nebo pedagogickou činnost. Vybraná inspirativní díla tvůrců jsou zvolena na základě společného zájmu o krajinomalbu. Následující výtvarná práce je soustředěna na motiv oblohy v krajině a na malbu mraků, neboť atmosférické proměny nebe výrazně ovlivňují náladu samotné scenerie. Inspirativní materiál seznamuje s technikou akvarelu a přináší podněty pro domácí tvorbu.

- **AKVAREL – MALBA DO MOKRA**
- ■ **AKVAREL – MALBA DO SUCHA**
- ■ ■ **AKVAREL A KOMBINOVANÉ TECHNIKY**

■ AKVAREL – MALBA DO MOKRA

■ INSPIRACE DÍLEM

Minář Karel, Nebe ve Stromovce, akvarel, 1956

Karel Minář (1901–1973) se vedle výtvarné tvorby také věnoval pedagogické činnosti na Akademii výtvarných umění v Praze. Narodil se v Kroměříži a po základním, středoškolském vzdělání absolvoval umělecké studium na AVU v Praze u M. Pirnera, V. Bukovce a J. Obrovského. Podnikl také cesty do Itálie nebo do Holandska. Minář se ve své malířské práci soustředil na krajinomalbu nebo na portrétní motivy. Krajinářské náměty nacházel v Moravském Slovácku a v Podkarpatské Rusi.

V žánru krajinomalby je primárně samotná malířská práce zahájena ztvárněním oblohy, proto se pokuste výhradně soustředit na pozorování nebe a na tvary mraků. Inspiraci pro vlastní záznam oblohy můžete najít při výhledu z okna svého domova nebo ideálně v krajině či ve městě při příležitosti výletu. Příroda každý den přináší krásné chvíle, kdy se obloha zabarví nádhernými a někdy až neuvěřitelnými barevnými odstíny. Zaměřte se na vlastní dojem z neustálých proměn nebe, na zachycení atmosféry, která se nepřetržitě odehrává na obloze. Během výtvarné práce také věnujte pozornost barevným odstínům a jejich přechodům.

■ POSTUP VÝTVARNÉ TECHNIKY

1/ Úvodní malba se realizuje do mokrého podkladu papíru prostřednictvím houbičky a vody nebo pomocí mokrého širokého štětce.

2/ Od horního kraje papíru byly nanесeny pomocí štětce modré odstíny. Místa určená pro mraky byla vynechána. Jelikož je malba provedena do mokra, kraje oblaků jsou měkké a jsou jemně rozptýleny do prostoru malby.

3/ Dokud je malba mokrá, je možné potřebná místa zvýrazňovat nebo přidávat další odstíny barev.

4/ Ukázka finální malby po zaschnutí

5/ Ukázka druhého výsledného obrazu, kdy bylo během malby použito velké množství vody. Barevný pigment se rozšiřuje do mokrého podkladu papíru a kraje mraků tak dostávají výraznou expresi.

6/ Ukázka třetí akvarelové malby

7/ Ukázka čtvrté akvarelové malby

8/ Ukázka páté monochromní malby, kdy byl použit akvarelový papír s výraznější povrchovou strukturou. Volba papíru ovlivňuje vizuální podobu akvarelu.

■ ■ AKVAREL – MALBA DO SUCHA

■ INSPIRACE DÍLEM

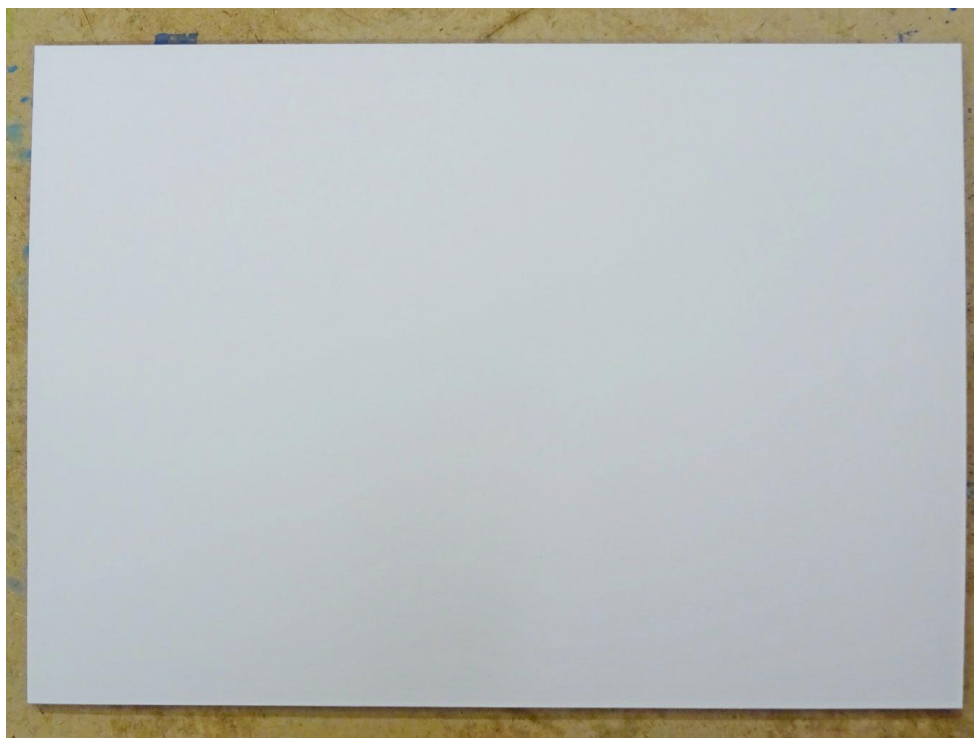

Sedláček Vojtěch, Po žních, akvarel, 1927

Vojtěch Sedláček (1892–1973) pocházel z města Libčany z Královéhradeckého kraje a narodil se jako nejmladší ze sedmi dětí. Absolvoval umělecké studium na AVU v Praze na grafické speciálce u M. Švabinského a poté u J. Preislera. Ve své tvorbě se zaměřoval na malbu, grafiku a také na ilustraci. Sedláček je především známý jako autor krajinomaleb. Svou plodnou tvůrčí prací se výrazně zapsal do českého krajinářství 20. století. Zobrazoval také každodenní život člověka v krajině. V jeho krajinomalbách se objevují figurální motivy, záznamy z každodenního života na vesnici a ztvárňování přírody v různých proměnách ročních období. Své náměty čerpal ve východních Čechách.

Uvedená malba znázorňuje v prostoru mraků techniku malby do sucha. V průběhu výtvarné práce se soustředíte na odstíny modře pro ztvárnění nebe. Poté věnujte pozornost různorodým tvarům mračen a také se zaměřte na kontrasty a osvětlení oblak. Studium oblohy provádějte například na malý formát papíru, abyste mohli v krátké časové délce stihnout zaznamenat pohled na oblohu a několikrát si vyzkoušet následující malířskou techniku.

■ POSTUP VÝTVARNÉ TECHNIKY

1/ Následující malba se realizuje do suchého podkladu papíru.

2/ Od horního kraje papíru byly nanесeny pomocí štětce modré odstíny. Do spodní části malby byl zapuštěn teplý růžovo-hnědý odstín. Místa určená pro mraky byla vynechána. Jelikož je malba provedena do suchého podkladu, kraje mraků jsou ostré a výrazné.

3/ Do prostoru mraků byly nanесeny lazury v růžovo-hnědém odstínu.

4/ Dokud je malba mokrá, je možné jednotlivá místa ztmavovat pomocí dalšího modrého odstínu.

5/ Ukázka finální malby po zaschnutí

6/ Další ukázka malby s motivem oblohy s oblaky

Ullrych Bohumil, Skála u Husince, kresba štětcem, 1932

Bohumil Ullrych (1893–1948) se narodil ve Velkém Boru u Horažďovic. Po studiu na gymnáziu v Písku absolvoval pedagogický kurz v Praze. Pro své výtvarné směřování podnikl studijní cesty do severských států, Polska, Německa, Francie nebo navštívil také USA, Kubu, Velkou Británii, Jugoslávii a Rumunsko. Ullrych se věnoval malbě, ale také pedagogické činnosti a výtvarné kritice. V malířské práci se soustředil na krajinomalbu a na figurativní motivy. Krajinářské motivy čerpal z okolí Březnice a Příbramska.

Následující výtvarný postup se zpočátku soustředí na vytvoření klenby oblohy. Postupně je zde předvedena speciální technika pro vytvoření mraků za pomoci vymývání a vysávání barvy například papírovým ubrouskem. Pokud si osvojíte následující výtvarnou metodu, mohou se tak vaše záznamy mračen a oblaků stát každodenní činností nebo odpočinkem při pozorování neustálých proměn oblohy.

■ POSTUP VÝTVARNÉ TECHNIKY

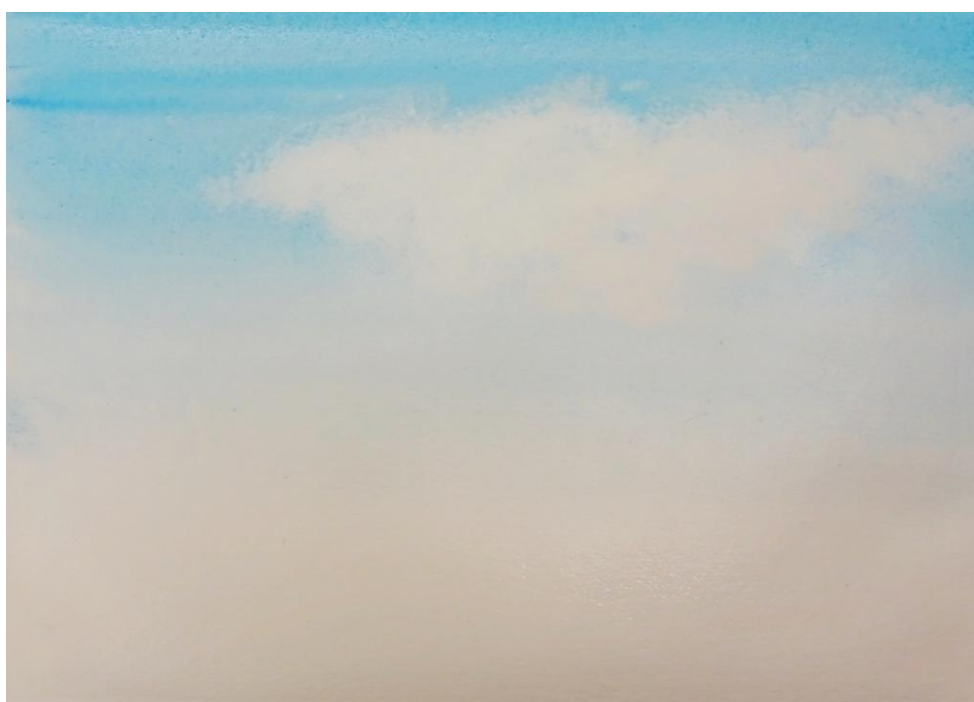
1/ Klenba oblohy je realizována na suchý podklad papíru. Nejprve je nanesen modrý odstín.

2/ Modrý odstín je směrem dolů rozmýván štětcem a vodou v horizontálním směru až ke spodní hraně papíru pomocí výtvarného postupu „gradace“.

3/ Do mokré malby je pomocí štětce nanесena čistá voda.

4/ Následně prostřednictvím savého papírového ubrousku je vytvořen mrak.

5/ Druhá ukázka vytvoření mraků na obloze. Po nanesení čisté vody na modrý podklad papíru zde byl ponechán delší časový úsek. Modrý pigment se tak více zvýraznil v krajích a voda zde vytvořila náhodný efekt s nepravidelnými okraji, tzv. „rybník“.

6/ Třetí ukázka mraků na nebi, kdy byla oblaka vytvořena po celé ploše papíru.

■ SLOVNÍK POJMŮ

Akvarel – je transparentní technika (malba vodovými barvami), která oslovuje nejjemnějšími doteky štětce nebo naopak výraznou a svobodnou expresí. Má své vlastnosti, zásady a pravidla. Akvarelová malba má svůj původ v umění starého Egypta, kdy bylo malováno barvami ředitelnými vodou na svitky papyrusu nebo na stěny. V historii umění byl akvarel především používán jako doplňkové médium pro zachycení rychlé barevné skici nebo pro studijní malbu před výslednou olejomalbou. Tato malířská technika proslula ve Velké Británii v druhé polovině 18. století prostřednictvím popularizace významných umělců, jako je například William Turner. V dalším případě se její počátky datují k roku 1804, kdy byla v Anglii založena Společnost akvarelových malířů. Následně se od 19. století akvarel stával velmi oblíbeným výtvarným prostředkem. Umělci prostřednictvím akvarelu zachycovali například krajinu a květiny díky specifickým vlastnostem této malířské techniky (průsvitnost, svěžest, křehkost, vzdušnost aj.). Tvůrci také oceňovali materiál pro akvarel, který si lze snadno vzít s sebou do přírody.

Lazura – představuje tenkou vrstvu nanesené barvy na podklad. Technika lazurování se realizuje za pomoci nanášení průsvitných vrstev na sebe. Spodní vrstva tak pod lazurou prosvítá a vytváří nový odstín barvy. Lazurní vrstvy se v historii používaly při postupech temperové malby a olejomalby. Později se tato technika rozšířila pro akvarelovou a akrylovou malbu.

■ POTŘEBNÉ VÝTVARNÉ MATERIÁLY

- akvarelové barvy (v pánvičkách nebo v tubě), školní vodové barvy
- vlasové štětce
- nádoba s vodou
- houbička na namáčení papíru nebo široký štětec
- papír určený na akvarelovou malbu ve velikosti A5–A3, gramáž 200–300 g/m² (v dalším případě speciální blok pro akvarelovou malbu, kdy jsou jednotlivé papíry slepeny na bočních stranách. Výsledná malba se po zaschnutí odřeže pomocí řezacího nože)
- podložka
- klišová nebo krepová páska
- papírové ubrousky

■ SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura

SMITH, Ray. *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*. Praha: Slovart, 2000. 352 s. ISBN 80-7209-256-1.

PARRAMÓN, José María a Julio QUESADA. *Jak malovat krajinu akvarelem*. Praha: Svojtka a Vašut, 1996. 112 s. ISBN 80-7236-243-7.

Doprovodný obrazový materiál

Inspirativní obrazový materiál z umělecké tvorby Karla Mináře, Vojtěcha Sedláčka a Bohumila Ullrycha byl čerpán z internetového zdroje z online sbírky GHMP: <http://www.ghmp.cz/>.

V edukačním listu je uvedena vlastní fotodokumentace výtvarných postupů.

Výtvarné techniky jsou zaměřeny pro dospělé a seniory, ale jsou také vhodné pro celou rodinu.

Pokud se budete chtít podělit o své výtvarné práce, můžete je zaslat e-mailem na kontaktní adresy:

Edukační oddělení GHMP
edukace@ghmp.cz

Externí lektorka Eva Pejchalová
eva.pejchalova@ghmp.cz

Jako doprovodný edukační materiál k umělecké tvorbě Karla Mináře, Vojtěcha Sedláčka a Bohumila Ullrycha zpracovala Eva Pejchalová, externí lektorka Edukačního oddělení GHMP.